

O'YIN ASOSIDAGI DARSLARNI LOYIHALASH VA AMALGA OSHIRISH TAJRIBALARI

Irodaxon Mirzayeva Xamdamovna

Qo'qon universiteti Andijon filiali

Annotation: *This thesis studies the pedagogical effectiveness of using game-based methods in the educational process. The scientific work covers the theoretical foundations of game methods, their importance in the educational process, their role in increasing students' knowledge and their impact on increasing motivation. Also, based on practical experiences, the level of impact of game methods on the quality and effectiveness of education was analyzed. According to the results of the study, it was found that game-based approaches increase students' interest in the lesson and help them develop solid knowledge and skills. The thesis contains useful methodological recommendations for teachers who want to introduce innovative approaches in pedagogical activities.*

Keywords: *effectiveness, education, knowledge, skills, thesis, methodological, recommendation, impact, methods, quality, educational process*

Ta'limda o'yin metodlari, o'quvchilarning faolligini oshirish, o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. O'yin metodlari o'quvchilarga bilimlarni faqat eslab qolishga yordam bermaydi, balki ularni amaliyotda qo'llashga, tahlil qilishga va o'zgaruvchan sharoitlarda qarorlar qabul qilishga o'rgatadi. O'yinlar, o'quvchilarni psixologik va emosional jihatdan qo'llab-quvvatlaydi, ular o'zlarini xavfsiz va erkin his qilishadi. O'quvchilar o'yin orqali o'zlarini ifodalashda, fikrlashda va ijodiy yondashuvda rivojlanadilar.

Darsni o'yin metodlari asosida tashkil etishda quyidagi yondashuvlardan foydalanish mumkin:

Dars maqsadlarini aniq belgilash:

O'yin turlarini tanlash: O'yinlar turli xil bo'lishi mumkin. Ularning tanlovi o'quvchilarning yosh xususiyatlari, bilim darajasi, shuningdek, o'quv materialining mazmuniga qarab amalga oshiriladi. Didaktik o'yinlar, rolli o'yinlar, harakatli o'yinlar, mantiqiy o'yinlar va boshqalar — bularning har biri ma'lum bir maqsadni amalga oshirishga xizmat qiladi.

O'yin jarayonida o'quvchilarning faoliyatini boshqarish: Dars davomida o'quvchilarni faollashtirish, ularning o'zaro muloqotini rag'batlantirish, har bir o'quvchining qatnashishini ta'minlash zarur. O'yin jarayonida o'qituvchi nafaqat ko'rsatmalar beruvchi, balki faol kuzatuvchi va yo'naltiruvchi bo'lishi kerak.

Yangi metodlarni qo'llash va yangicha yondashuvlar: O'yinlar faqat darsning ayrim qismlarida qo'llanilishi kerak. Bunda o'yinning asosiy maqsadi — o'quvchilarga yangi bilimlarni o'rganishga yordam berish va darsning umumiy maqsadiga erishishni ta'minlashdir.

O'yin asosidagi darslarni loyihalash va amalga oshirish tajribalari

O'yin metodlarini dars jarayoniga qo'llash tajribalari pedagogik amaliyotda samarali natijalar ko'rsatmoqda. Ta'limda o'yin asosida darslar tashkil etish tajribalari ko'plab mamlakatlarda muvaffaqiyatli amalga oshirilgan. Bu jarayonning samaradorligini ta'minlash uchun o'qituvchilar darsni yaxshi rejalashtirishlari, to'g'ri o'yin metodini tanlashlari va o'quvchilarni doimiy ravishda qiziqtirishlari kerak. Quyida o'yin asosidagi darslarni loyihalash va amalga oshirishga doir bir nechta tajribalar keltirilgan.

O'yin asosidagi ta'limning muvaffaqiyatli tajribalari.

Grammatikani o'rganish uchun rolli o'yinlar: Misol uchun, til o'qitishdagi rolli o'yinlar o'quvchilarga yangi grammatik qoidalarni amaliyotda qo'llashga imkon beradi. O'qituvchi rolli o'yinlar orqali o'quvchilarga biror ijtimoiy vaziyatni taqdim etadi va ular o'zlarining grammatika va til o'rganish ko'nikmalarini amalda ishlatadilar. Bunday o'yinlar o'quvchilarni o'zaro muloqot qilishga undaydi, yangi so'zlarni va ifodalash vositalarini o'rganishga yordam beradi.

Og'zani nutq amaliyoti fanida ham turli interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarni og'zaki nutqini rivojlantirishda yahshi samara beradi.

Matematika darsida didaktik o'yinlar: Matematika darslarida didaktik o'yinlar yordamida arifmetik masalalarni yechish, sonlar bilan bog'liq mantiqiy vazifalarni hal qilish mumkin. Masalan, o'quvchilarni guruhlariga bo'lish va ular orasida raqamlar va operatsiyalar bo'yicha o'yinlar o'tkazish, ularning matematika ko'nikmalarini mustahkamlashda yordam beradi.

Tabiatshunoslik darsida o'yinlar: Tabiatshunoslik fanida o'yinlar yordamida tabiat hodisalarini, hayvonot va o'simliklar dunyosini o'rganish mumkin. Misol uchun, o'quvchilarga tabiat hodisalarini tasvirlaydigan rolli o'yinlar berib, ular o'quv materialini hayotiy misollar bilan bog'lab o'rganadilar.

O'yin asosida darslarni amalga oshirishda qo'llaniladigan metodlar

Muammoli o'yinlar:³³

Simulyatsiya o'yinlari: Bu o'yinlar o'quvchilarga o'rganayotgan mavzularni real hayotdagi vaziyatlarda ko'rishga yordam beradi. Masalan, iqtisodiyot yoki siyosat kabi

³³ O'quvchilarga real hayotdagi muammolarni yechish uchun o'yin shaklida topshiriqlar beriladi. Masalan, matematika yoki tabiiy fanlar darsida o'quvchilar haqiqiy vaziyatni o'rganish va muammoni yechish uchun o'yinlar o'ynaydi. Bunday metod o'quvchilarda analitik fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

fanlarda simulyatsiya o'yinlari o'tkazish, o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi.

Ko'rgazmali o'yinlar: Ko'rgazmali materiallar va o'yinlar yordamida o'quvchilar darsni yanada qiziqarli va samarali o'rganadilar. Ko'rgazmali o'yinlar o'quvchilarga tasavvur qilishni rivojlantirishga, o'rganilgan bilimlarni musta "Davra suhbat" metodining afzalliklari:

- o'tilgan materialining yaxshi esda qolishiga yordam beradi; · barcha ta'lim oluvchilar ishtirok etadilar;

- har bir ta'lim oluvchi o'zining baholanishi mas'uliyatini his etadi;

- o'z fikrini erkin ifoda etish uchun imkoniyat yaratiladi.

"Davra suhbat" metodining kamchiliklari: · ko'p vaqt talab etiladi; · ta'lim beruvchining o'zi ham rivojlangan fikrlash qobiliyatiga ega bo'lishi talab etiladi; · ta'lim oluvchilarning bilim darajasiga mos va qiziqarli bo'lgan mavzu tanlash talab etiladi. Ana shunday interfaol metodlar yordamida tashkil etilgan dars mashg'ulotlari o'quvchilar uchun qiziqarli bo'lib, ularni yangi bilimlarni samaraliroq o'zlashtirishlariga omil bo'la oladi. hkamlashga yordam beradi.

3. O'yin metodlari asosida darslarning samaradorligi

O'yin asosidagi darslar o'quvchilarda quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

Faollikni oshirish: O'quvchilar o'yinlar orqali faollashadilar, o'rganish jarayoniga faol jalb qilinadilar va o'z bilimlarini amaliyotda sinab ko'radilar.

Motivatsiyani kuchaytirish: O'yinlar o'quvchilarda o'rganish istagini uyg'otadi va bilim olishga qiziqish yaratadi.

Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish: O'yinlar orqali o'quvchilar o'zaro muloqot qilishni o'rganadilar, jamoadagi o'rinlarini tushunadilar va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: O'yinlar o'quvchilarni ijodiy yondashishga undaydi, ularni yangi vaziyatlarda qarorlar qabul qilishga o'rgatadi.

Mustahkamlash va takrorlash: O'yinlar orqali o'quvchilar o'rganilgan materiallarni takrorlash imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa bilimlarning mustahkamlanishiga yordam beradi. O'yin metodlari asosida dars jarayonini tashkil etish o'quvchilarga o'rganish jarayonida yanada faol qatnashish imkonini beradi. O'yinlar o'quvchilarning faolligini oshiradi, bilimlarni yanada samarali o'zlashtirishga yordam beradi va ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'yinlarni to'g'ri tanlash va dars jarayoniga muvofiq tarzda qo'llash ta'limning samaradorligini oshiradi va o'quvchilarga amaliy bilimlar olishdi. yordam beradi.

O'yin metodlarining o'quvchilarning faolligi va bilim samaradorligiga ta'siri

O'yin metodlari ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshiradigan, ularning bilim va ko'nikmalarini samarali tarzda rivojlantiradigan eng samarali pedagogik

yondashuvlardan biridir. O'yinlar nafaqat bolalarning o'zlashtirish qobiliyatini oshiradi, balki ularning ijodiy fikrlash, muloqot qilish, muammolarni hal qilish kabi ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu metodlarning ta'lim jarayonidagi samaradorligi yuqori bo'lib, bir nechta asosiy jihatlar bilan izohlanadi.

1. O'quvchilarning faolligi va ishtiroki

O'yin asosidagi ta'limning muvaffaqiyatli tajribalari

O'yin asosida ta'lim sohasida muvaffaqiyatli tajribalarning ko'pligi o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini o'rganish jarayonida samarali natijalarga erishish mumkinligini ko'rsatadi. O'yinlar ta'lim jarayoniga qiziqarli va interaktiv yondashuvni taqdim etadi, o'quvchilarning faolligini oshiradi, ular o'zlarini o'rganish jarayonida to'liq ishtirok etishlariga imkon beradi. Quyida turli mamlakatlardagi o'yin asosidagi ta'limning muvaffaqiyatli tajribalari keltirilgan:

1. Finlandiyada o'yin asosidagi ta'lim tajribalari.

Misol uchun, matematika va tabiatshunoslik darslarida o'yinlar yordamida o'quvchilarga muammolarni yechish va mavzularni mustahkamlash imkoniyati yaratiladi. Rolli o'yinlar orqali o'quvchilar matematik operatsiyalarni o'rganishadi, geografiya va tabiiy fanlarda esa o'z bilimlarini turli hayotiy vaziyatlarda qo'llashadi. Finlandiyada o'yinlar orqali o'quvchilarning bilimlari tezroq va samarali o'zlashtiriladi.

2. AQShda o'yin asosidagi ta'limning muvaffaqiyatli tajribasi AQShda o'yin asosidagi ta'lim metodlari ko'p yillardan beri qo'llanilmoqda va ular ta'lim sohasida samarali natijalar berib kelmoqda.

AQShdagi maktablarda "Gamification" (o'yinlashtirish) metodikasi keng tarqalgan. Bu metodikada o'quvchilarga o'rganish jarayonini o'yinlar orqali amalga oshirish uchun turli dasturlar va texnologiyalar yordamida qiziqarli topshiriqlar beriladi.

Misol uchun, o'quvchilar uchun maxsus yaratilgan o'yin dasturlari yordamida o'qish, yozish, matematika va tabiiy fanlar kabi fanlar o'rganiladi. O'quvchilarga o'yin orqali mashqlar va topshiriqlar berib, ularning bilimlarini sinovdan o'tkazishadi va shu bilan birga o'rganilgan materialni mustahkamlashga yordam beradi. O'quvchilar o'zlari yechgan masalalar va o'yinlardagi yutuqlari uchun ballar yoki mukofotlar olishadi, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi.

3. Yaponiya o'yin asosidagi ta'lim tajribalari³⁴

Yaponiyada o'yinlar yordamida o'quvchilar o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Masalan, matematika darslarida o'quvchilar arifmetik masalalarni yechishda o'yin shaklida topshiriqlarni bajaradilar. Bu orqali o'quvchilar matematikani

³⁴ Yaponiya ta'lim tizimi ham o'yin metodlariga katta e'tibor beradi. Yaponiya maktablarida ro'yxatga olish o'yinlari, masalalar o'yinlari, krossvordlar va mantiqiy o'yinlar kabi metodlar keng qo'llaniladi. O'quvchilar o'yinlar orqali bilimlarni o'zlashtirishda faollashadilar va o'rganish jarayonida qiziqarli va interaktiv faoliyatda qatnashadilar.

o'rganish jarayonida qiziqarli faoliyatga ega bo'ladilar va o'rganilgan bilimlarni amaliyotda qo'llashga o'rganadilar.

4. Buyuk Britaniyada o'yin asosidagi ta'lim

Buyuk Britaniyada ham o'yin metodlari ta'lim jarayoniga kiritilgan va bu metodlar muvaffaqiyatli ishlar qo'lga kiritilmoqda. Ko'rgazmali o'yinlar, didaktik o'yinlar va ijodiy o'yinlar o'quvchilarga bilimlarni amaliyotda sinab ko'rish va mustahkamlash imkonini beradi. Buyuk Britaniyada darslarni o'yinlar orqali tashkil etish o'quvchilarda mustahkam bilimlarni shakllantirishga yordam beradi. Masalan, tarix darsida o'quvchilar "timelining" (vaqt chizig'i) o'yinida qatnashib, muhim tarixiy voqealarni rejalashtiradilar va ular orasidagi bog'liqliklarni aniqlashga harakat qiladilar. Bunday o'yinlar o'quvchilarga tarixiy bilimlarni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi va o'rganilgan materialni amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratadi.

5. Rossiyada o'yin asosidagi ta'limning muvaffaqiyatli tajribasi

Rossiyada ham o'yin asosidagi ta'lim metodlari keng qo'llaniladi, ayniqsa, boshlang'ich sinflarda va boshlang'ich ta'limda. O'yin metodlari yordamida o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, darsga qiziqishini kuchaytirish va bilimlarini mustahkamlashga yordam beriladi. Rossiyada mantiqiy o'yinlar, ko'rgazmali o'yinlar va didaktik o'yinlar orqali o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi.

O'quvchilarga har xil masalalar va topshiriqlarni bajarish uchun turli o'yinlar beriladi. Masalan, matematika darslarida o'quvchilar mantiqiy o'yinlar orqali sonlar va operatsiyalarni amaliyotda qo'llashadi. Bu esa ularning bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi.

ILMIY ADABIYOTLAR

1. Axmedov, A. A. 2018. Ta'lim texnologiyalari va metodologiyasi. Toshkent: Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Axmetjanov M.M., Olimov Sh.Sh., Avezov S.S. Pedagogik mahorat. – Toshkent: "Lesson press", 2018.
3. Ребров А.В. Мотивация и оплата труда. Современные модели и технологии: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2016. — С. 80. — 346 с.
4. Qodirov N., "Pedagogik mahorat asoslari", Toshkent, 2020. Davronov, U. T. 2020. Pedagogik texnika va innovatsion usullar. Toshkent: Aloqa va axborot texnologiyalari.
5. Karimov A., "Innovatsion ta'lim texnologiyalari", Samarqand, 2020. O'zbekiston.
6. Toshmatov, A. J. 2016. O'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishning pedagogik usullari. Toshkent: Pedagogika nashriyoti.

- 
7. Muxamedov, T. N. 2018. Pedagogik texnikani rivojlantirish: nazariy va amaliy jihatlar. Toshkent: Akademiya.
 8. Karimov, S. "O'qituvchi liderligi." O'zbekiston ta'lim jurnali 12, nom. 4 2021.
 9. Irodaxon Mirzayeva Hamdamovna Kokand University Department of pedagogy, psychology and philology TEACHING AUTHENTIC MATERIALS IN ENGLISH TO ECONOMICS STUDENTS, Ethiopian International Journal of Multidisciplinary ilmiy maqola.
 10. Ahmedov, A. Zamonaviy ta'limda liderlik. Tashkent: Fan nashriyoti, 2020.
 11. Purcell-Gates, V., Degener, S., Jacobson, E., & Soler, M. 2001. Taking literacy skills home. Focus on Basics, 4), 19-22.
 12. Wrigley, H. 2003. A conversation with FOB: What works for ESL students. Focus on Basics, 6(C), 14-17.
 13. O'. Asqarova, M. Nishonov, M. Xayitbaev "Pedagogika" T., "Talqin" 2008 y
 14. O. Musurmonova "Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi" T., "O'qituvchi" 1990 y
 15. R. Mavlonova "Pedagogika" T., "O'qituvchi" 2004 y
 17. M. To'xtaxo'jayeva "Pedagogika" T., "O'qituvchi" 2010 y
 16. Cutlip, S. M., Center, A. H., & Broom, G. M. 2006. Effective public relations. Pearson Education.